

Keskustelumuistio

Työpaja kehityspoliittisesta johdonmukaisuudesta 3.6.2009
Alustajina Kaisa Karttunen (Niras Finland Oy) ja Rilli Lappalainen (Kehys ry)

Kehitysapu ei yksin riitä köyhyyden ja maailmanlaajuisen eriarvoisuuden vähentämiseen. Avunantajien tulee tukea kehityspoliittisten tavoitteiden toteutumista toimiessaan kaikilla kehitysulottuvuuden sisältävillä politiikka-aloilla, kuten esimerkiksi kauppa-, ympäristö-, maatalous- ja maahanmuuttopolitiikassa. Kehitystavoitteiden saavuttaminen edellyttää siis kehityspoliittista johdonmukaisuutta.

Vanhasen kakkoshallitus on jo hallitusohjelmassaan sitoutunut kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamiseen eri politiikkasektoreilla^[1]. Syksyllä 2007 julkaistussa kehityspoliittisessa ohjelmassa kehityspoliittinen johdonmukaisuus onkin nostettu yhdeksi kolmesta Suomen kehityspoliittikan toteutusta ohjaavasta periaatteesta. Kehityspoliittisessa ohjelmassa kehityspoliittista johdonmukaisuutta ja sen edistämistoimia kuvataan seuraavasti:

Hallitus ottaa eri politiikan alojen vaikutukset kehityspoliittikan tavoitteiden toteutumiseen entistä paremmin huomioon ja pyrkii päätöksillään tukemaan niiden toteutumista. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamiseksi eri politiikkapäätösten vaikutuksia arvioidaan kaikissa sellaisissa ohjelmissa ja selvityksissä, joissa määritellään Suomen toimintalinjoja kehitykseen vaikuttavissa kysymyksissä.

Johdonmukaisuuden edistämisessä painopisteitä ovat kauppa ja kehitys, maaseutu ja kehitys sekä köyhyyden ja ympäristön välinen suhde.^[2]

Haasteita

Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteutukseen liittyy ainakin kahdenlaisia haasteita. Ensin on kyse poliittisesta tahdosta . kehitystavoitteet tulee pitää mielessä muiden politiikka-alojen tavoitteita asetettaessa. Silloinkin, kun oman edun nimissä tekisi mieli laittaa periaatteet hetkeksi hyllylle.

Toisen haasteiden lajin muodostavat käytännön kysymykset. Miten jalkautetaan kehitystavoitteiden edistäminen osaksi muiden politiikka-alojen suunnittelua ja toteutusta? Kuinka tiivistetään tiedonkulkua kautta virkamiehistön ja poliitikkojen verkoston, jotta kukin tietää, mitä toinen tekee ja kaikilla on päätöksenteon tukena olennaiset tiedot kustakin asiasta?

Käytännön esimerkkejä tilanteista, joissa kehityspoliittinen johdonmukaisuus ei ainakaan vielä ole toimintaa ohjaava periaate löytyy esimerkiksi Suomen ja Euroopan unionin liikkuvuus- ja maahanmuuttopolitiikasta.

EU-tasolla keskustelu unionin sisäisen ja ulkorajat ylittävän liikkuvuuden osalta on hyvin erilaista. Unionin kansalaisilla tulee olla vapaus liikkua ilman rajatarkastuksia maasta toiseen ja työskennellä siellä, missä milloinkin mieli tekee. Sen sijaan EU:n ulkopuolelta tulevien

oleskelulle ja elämälle unionin alueella asetetaan yhä tiukempia sääntöjä. Osa alueelle pyrkivistä passitetaan paluumatkalle, vaikka heitä odottaisi kotimaassaan vaino ja väkivalta. Kuinka turvataan EU:n alueelle pyrkivien ihmisoikeudet ja oikeudenmukainen kohtelu?

Euroopan komission puheenjohtaja Barroson lokakuussa 2007 lanseeraama idea eurooppalaisesta työskentelykortista (Blue European Labour Card), jolla yhdenmukaistettaisiin EU-maiden työlupakäytännöt ja mahdollistettaisiin yhdellä luvalla työskentely lähes kaikissa jäsenmaissa kahdeksi vuodeksi kerrallaan kuulostaa aluksi hyvältä. Ongelmaksi muodostuu se, että Blue Card -esitys koskee ainoastaan ammattitaitoisia ja (korkeasti) koulutettuja kolmansista maista tulevia henkilöitä. Unionin asettamia kehitystavoitteita ei tueta rekrytoimalla kehitysmaiden osaajat palvelemaan vanhenevan, väki- ja osaamisvajeen uhkaaman Euroopan tarpeita.

Rakentavia toimenpidesuosituksia

Suomi voi edistää kehityspoliittista johdonmukaisuutta muun muassa seuraavin toimin:

- kehitetään YVA-menettelyä vastaava kehitysvaikutusten arvioinnin työkalu, jonka avulla kehitysvaikutusten arviointi valtavirtaistetaan osaksi sellaista eri sektori- tai teemapoliitikkojen valmistelutyötä, jolla voi olla vaikutuksia ja yhteyksiä kehityspoliittikkaan.
- keskitytään laatimaan kokonaisvaltaisempia politiikkaohjelmia laaja-alaisemman tarkastelun pohjalta (esimerkiksi ilmastonmuutosta, ruokaturvaa ja muuttoliikettä voisi tarkastella samassa kokonaisuudessa)
- eduskunnan suuri valiokunta vastuutetaan edistämään kehityspoliittista johdonmukaisuutta, mm. evästäämään ministerit kehitysulottuvuuden sisältäviä kysymyksiä koskeviin EU-tason neuvotteluihin
- perustetaan valtioneuvoston alaisuuteen säännöllisesti kokoontuva globaaliasioiden ministerivaliokunta seuraamaan maailmanlaajuisia kysymyksiä (vrt. ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunta utva, EU-minva)
- tiivistetään virkamiesyhteistyötä tehostamalla tiedonkulkua ja järjestämällä koulutusta eri ministeriöiden koherenssivastaaville sekä jalkauttamalla vastuu kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämisestä heille kaikille yhteisesti. Ulkoministeriön koherenssivastaava koordinoi yhteistyötä
- hallitus raportoi eduskunnalle vuosittain kehityspoliittisen kertomuksen ohella myös toteutetuista kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistämistoimenpiteistä sekä niiden vaikuttavuudesta.

Kansainvälisillä foorumeilla Suomen tulisi ajaa kansainvälisten kauppaa-, ympäristö-, liikkuvuus-, työvoima- ynnä muiden poliittisten pelisääntöjen monenkeskisen valvontaelimen perustamista esimerkiksi YK:n alaisuuteen. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden tulee olla Suomen toiminnan ohjenuora kansainvälisissä neuvotteluissa (esimerkiksi kauppaa- ja ilmastopoliitikassa) sekä EU-politiikassa.

[1] Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma, s. 8

[2] Kehityspoliittinen ohjelma 2007 . Kohti oikeudenmukaista ja kestävästä ihmiskuntapolitiikkaa, s. 21-22